

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

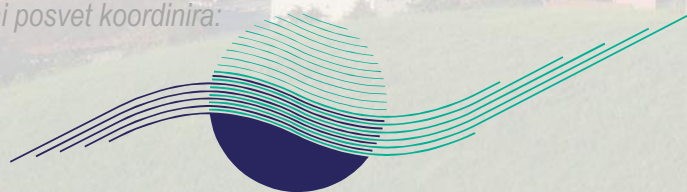
Letni posvet o izobraževanju odraslih 2018 in letna konferenca projekta EPUO 23. in 24. oktober, Kongresni center Habakuk, Maribor

<https://pro.acs.si/lp2018>

OLD GUYS SAY YES TO COMMUNITY

Dr. Marta Gregorčič
Filozofska fakulteta, UL

Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Evropski program
za učenje odraslih

S podpora
programa Erasmus+
Evropske unije

REFLEKSIJA na včerajšnji dan

- Kako dolgo se človek izobražuje? **(55++++++)**

90 letnik: “kaj vse bi naredil, če bi imel še enkrat 70 let!”

- Ali izobraževanje odraslih vključuje tudi starejše odrasle?
- Pošolana družba ali **učeča se skupnost**? Da se lahko učimo, moramo delovati/nekaj početi (*doing*)
- Formalno/neformalno/**priložnostno** (*informal!*) učenje (*nanačrtovano, nezavedno...*)
- Ustvarjalnost in domišljija

Podatki o projektu

- „Vključevanje starejših moških v skupnost“
- Erasmus+, KA2-AR-9/16
- Trajanje projekta: oktober 2016 – avgust 2019

- **Vodilni partner: Filozofska fakulteta/Univerza v Ljubljani**
- **Ostali partnerji:**
 - **Andragoško društvo Slovenije**
 - **Univerza Algarve (Faro, Portugalska);**
 - **Univerza v Wrocławu (Poljska);**
 - **Univerza v Talinu (Estonija) in**
 - **Estonsko združenje izobraževalcev odraslih (Association of Estonian Adult Educators).**

*Letni posvet o izobraževanju odraslih 2018
in letna konferenca projekta EPUO
<https://pro.acs.si/lp2018>*

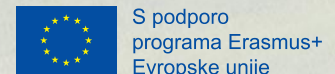
Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Evropski program
za učenje odraslih

S podoro
programa Erasmus+
Evropske unije

Namen projekta

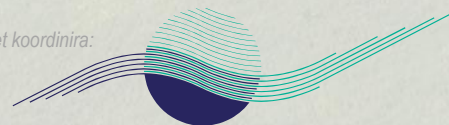
- **Oceniti blaginjo in vključenost moških 60+ v izobraževanje in učenje ter skupnost in opredeliti ovire in priložnosti za njihovo večjo vključenost v skupnostne dejavnosti in v skupnosti prakse.**
- **Pripravili konkretna priporočila za krepitev starejših moških v njihovih skupnostih za nacionalne in lokalne organe, javne institucije in nevladne organizacije.**
- **Programi usposabljanj za NVO (januar – februar 2019)**

Raziskava je vključevala:

- **400 poglobljenih (pol)strukturiranih intervjujev (100 v vsaki državi) z moškimi 60+;**
- **12 fokusnih skupin (4 v vsaki državi);**
- **40 primerov dobrih praks (lokalnih in globalnih);**
- **analizo obstoječih nacionalnih in EU politik, strategij in zakonov ter obstoječo znanstveno in strokovno literaturo.**

Letni posvet o izobraževanju odraslih 2018
in letna konferenca projekta EPUO
<https://pro.acs.si/lp2018>

Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Evropski program
za učenje odraslih

S podoro
programa Erasmus+
Evropske unije

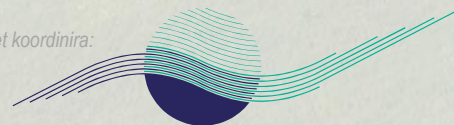

OZADJA ZA RAZISKAVO

*Letni posvet o izobraževanju odraslih 2018
in letna konferenca projekta EPUO*
<https://pro.acs.si/lp2018>

Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

ePUO
Evropski program
za učenje odraslih

S podpora
programa Erasmus+
Evropske unije

Teza 1

Moški v tretjem in četrtem življenjskem obdobju se v bistveno manjši meri kot ženske zavedajo pomena vseživljenjskega učenja ter prednosti, ki izhajajo iz dejavne vključenosti v skupnost (Merriam in Kee, 2014; Schuller in Desjardins, 2007; Tett in Maclachlan, 2007)

- **SLABŠA KAKOVOST ŽIVLENJA** (Courtenay, 2000; Golding 2011a, 2011b; Oliffe in Han, 2014).
- **(SAMO)MARGINALIZACIJA, IZOLACIJA, ALIENACIJA** (McGivney, 2004; Williamson, 2011; Vandervoort, 2012; Holwerda et al., 2012);
- **OSAMLJENOST** (Wang et al., 2002; Paúl in Ribeiro, 2009)
- **ODVISNOST OD- IN ZANAŠANJE NA-PARTNERIC/E** (Dettinger in Clarkberg, 2002);
- **ŠIBENJE KOGNITIVNEGA IN MENTALNEGA KAPITALA** (Golding, 2011a, 2011b, Foresight Mental Capital and Wellbeing Project, 2008);
- **SLABA EMOCIONALNA BLAGINJA** (Williamson, 2011)
- **VIŠJA UMRLJIVOST, SLABŠE ZDRAVJE** (Coutenay, 2000; Giles et al., 2005; Golden, Conroy in Lawlor, 2009; Mark in Golding, 2012; Schmidt-Hertha in Rees, 2017).
- ...

Statistični podatki – ženska zastopanost

- **Diskrepanca v prid žensk skoraj v vseh EU-28 državah, najbolj pa na Švedskem (14 %), Danskem (9,9 %), Finskem (7,7 %), na Islandiji (7 %), v Estoniji (5,5 %) in Franciji (4,9 %) (Eurostat, 2017).**
- **Večja moška zastopanost (sicer minimalna – od 0,2 do največ 0,6 %) le na Hrvaškem, v Nemčiji, Turčiji in Švici. Razliko je treba vrednotiti prek *gender capitala* in *gender identity* (Eurostat, 2017).**

Kot ugotavljata Huppatz in Goodwin (2013) *gender capital* je lahko izjemno uporaben koncept za raziskovanje gibanja moških in žensk skozi poklicne družbene prostore in s tem razkriva kontinuiteto in reprodukcijo poklicne segregacije.

Zastopanost po spolu (60+) v Sloveniji

V Sloveniji je diskrepanca v prid ženske zastopanosti 3 % (Eurostat, 2017).

Realnost: udeležba moških v raznolikih organiziranih programih za dejavno staranje je zgolj 13 – 15 % (podatki iz Dnevnihi centrov aktivnosti v Ljubljani; podatki ljudskih univerz in splošen podatek za Univerze za tretje življenjsko obdobje v Sloveniji).

Razlogi:

- **feminizaciji učnih programov in osebja (Carragher in Golding, 2015; Owens, 2000);**
- **UTŽO ipd. se smatrajo za ženske organizacije, ki jih vodijo ženske;**
- **negativnem dojemanju svojega preteklega šolanja (Mark in Golding, 2012; McGivney, 1999, 2004);**
- **v šibenju kognitivnega in socialnega kapitala, kar je del procesa staranja in kar v večji meri determinira moške kot ženske (Merriam in Kee, 2014; Schuller in Desjardins, 2007; Tett in Maclachlan, 2007);**
- ...

Blaginja (60+) v Sloveniji

- **16 % izpostavljeno tveganju revščine** (od tega 55.000 upokojenih žensk in 23.000 upokojenih moških) (SURs, 2018).
- **Po indeksu aktivnega staranja (AAI) se Slovenija med državami EU-28 uvrča najnižje in svoj položaj še poslabšuje** (z 20. mesta v letu 2012 na 23. mesto v letu 2014) (UNECE in EU, 2014).
- **Slovenija ima med EU-28 najnižjo stopnjo zaposlenosti med starejšim prebivalstvom (55 – 64 let)** (UNECE in EU, 2014; UMAR, 2018).
- **Zmanjšuje se tako udeležba odraslih v izobraževanju (s 16,2 % leta 2010 na 11,7 % leta 2015) kot tudi javna sredstva, namenjena izobraževanju odraslih** (v istem obdobju so se zmanjšala s 56 na 24 milijonov evrov) (Drofenik, 2015).
- **Prav tako stopnja udeležbe v programih vseživljenjskega učenja glede na starost pada hitreje kot v povprečju v državah EU** (UMAR, 2018).

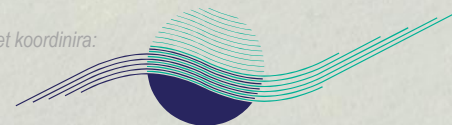
Strategije

- **Strategija razvoja Slovenije 2030 (Vlada RS, december, 2017)**
- **Strategija za dolgoživo družbo v Sloveniji (Vlada RS, julij, 2017)**
- **Strategija aktivnega staranja (UMAR, januar, 2018)**

- **Definirajo **KAJ** bodo dosegle. Ni jasno **KAKO!?****

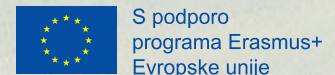
Letni posvet o izobraževanju odraslih 2018
in letna konferenca projekta EPUO
<https://pro.acs.si/lp2018>

Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

ePUO
Evropski program
za učenje odraslih

S podoro
programa Erasmus+
Evropske unije

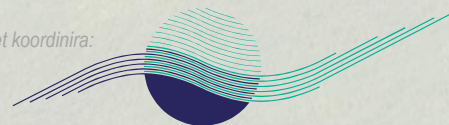

NEKATERI Poudarki iz RAZISKAVE

[HTTP://OLDGUYS.SPLET.ARNES.SI/RESEARCH/
RECOMMENDATION-LETTERS/](http://oldguys.splet.arnes.si/research/recommendation-letters/)

*Letni posvet o izobraževanju odraslih 2018
in letna konferenca projekta EPUO
<https://pro.acs.si/lp2018>*

Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

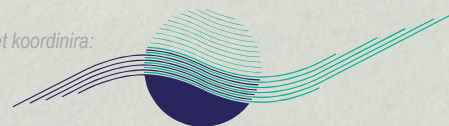
ePUO
Evropski program
za učenje odraslih

S podoro
programa Erasmus+
Evropske unije

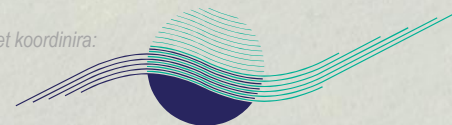
Nekateri fenomeni/*de facto* družbeni procesi

- **IZBRISANA PRETEKLA ŽIVLJENJSKA ZGODOVINA**
- **„ZLATE ŽENSKE“**
- **AKTIVNOSTI IN NAČIN ŽIVLJENJA V PRVIH DVEH ŽIVLJENJSKIH OBDOBJIH DETERMINIRAJO AKTIVNOST IN NAČIN ŽIVLJENJA 3&4ŽO**
- **SODOBNA INDIVIDUALITACIJA IN ATOMIZACIJA ukinjata predvsem POLITIČNO PARTICIPACIJO**
- **NEZADOSTNO ZAVEDANJE KRHKOSTI DRUŽBENIH OMEŽIJ V 3&4ŽO**

1. Socialna ranljivost in prikrajšanost (m in ž)

- finančno in materialno ranljivost/prikrajšanost starejših odraslih,
- visoko tveganje revščine,
- prostorsko izključevanje,
- delovno, socialno in politično participacijo starejših odraslih,
- več medgeneracijskega sodelovanja in
- ustrezna podporna okolja za druženje in učenje starejših (zlasti moški 60+).

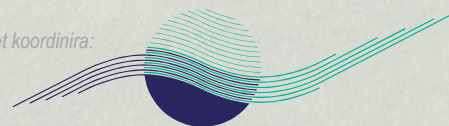

2. Upokojitev kot „rez“ življenjske biografije

„točka preloma“, na katero starejši (še zlasti pa moški) niso pripravljeni

a) „programe priprave na starost/upokojitev“ (v Sloveniji do danes zgolj pilotni projekti! vs. druge zahodne EU)

b) ter „programe osmišljanja tretjega življenjskega obdobja“ in popolnoma „nove življenjske situacije“

3. Razvijanje pluralnosti prehodov v upokožitev

- prakse „postopnega prehoda iz delovno aktivnega statusa v upokožitveni status“ (delna upokožitev; upokožitev z možnostjo priložnostnega, občasnega, (ne)formalnega sodelovanja itn.) namesto režimov „prisilne“ in „predčasne upokožitve“ (ZUJF ipd.), in sicer za vse, ki kažejo motivacijo in zanimanje za (nadaljnjo) delovno aktivnost (**NE KOT PRISILA ALI KOT OPRAVIČILO ZA DALJŠANJE UPOKOJITVENE DOBE!**)
- Razvijati prakse inkluzivne in dolgožive družbe: praksa **stare-nove kariere (RE-CAREERING)**; postopno nadomeščanje »kariere moške dominacije«, »identitete funkcionarjev« oz. »kariere zastopnikov« itn.
- Pripraviti zakone, ki bi institucionalizirali prakse „postopnega in/ali delnega upokojevanja“, „srebrno ekonomijo“, ipd.

4. Participativni programi

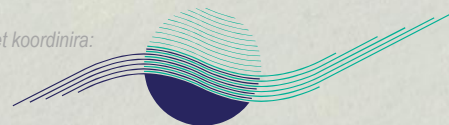
- **razvijati bolj demokratične in participativne procese za vključevanje starejših odraslih in omogočati so-določanje, so-odločanje itn.**

Razumevanje preteklih „gender identity“ in „gender capital“ ter krepitev re-definiranja novih:

„masculinity identity“
„masculinity capital“

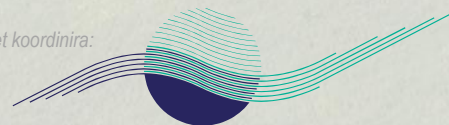
5. Pomen NVO, institucij skrbstva in nege

- **Finančno podpirati in krepiti učne idr. integracijske in medgeneracijske programe in projekte v okviru nevladnega sektorja.**
- **Treba je povezati, okrepiti in nadgraditi lokalne skrbstvene in varstvene institucije ter servise (predlaga se smer deinstitucionalizacije in odprtih so-upravljanih prostorov).**

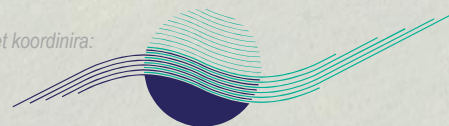
6. Mobilnost

Dostopnost do kakovostnih storitev, ustrezna javna infrastruktura in mobilnost

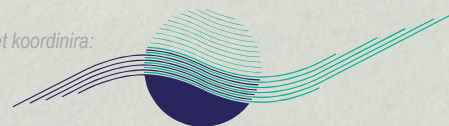
7. „Gibalci družbenega razvoja“

- **Kdo bo opravljal dejavnosti/storitve/prostovoljstvo, ko bodo starejši odšli oz. ko današanja generacija tega ne bo več zmogla (primer projekta Starejši za starejše).**
- **Ovrednotiti njihovo delo, ki je neprecenljivo (primeri Norveške itn., kjer prostovoljno delo starejših moških ovrednotijo v eurih).**

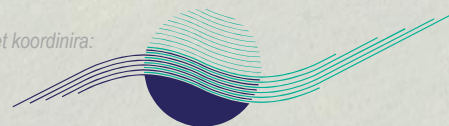
8. Nadgradnja obstoječih omrežij

- **Koordinacija/sodelovanje/povezovanje obstoječih dejavnosti/omrežij**
- **Omogočiti ustrezne prostore (za učenje in ustvarjanje skupnosti) in platforme**
- **Sofinanciranje učnih praks in prostorov druženja**

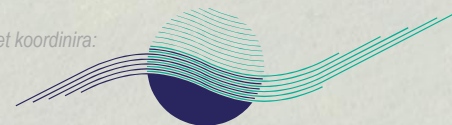

9. Inovativnost (!)

Senzibilnost za prepoznavanje že obstoječih in potencialnih novih dobrih praks (strategij, primer Finske), izvedenih doma ali v tujini ter pripravljenost na preizkušanje v lokalnih kontekstih...

Mednarodna konferenca **OLD GUYS SAY YES TO COMMUNITY** sobota, **11. 5. 2019**, Stara elektrarna, Ljubljana

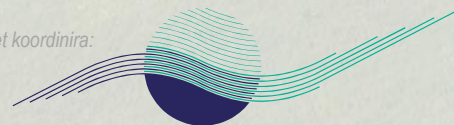

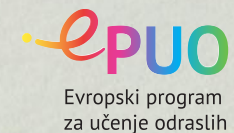
KAKO NAPREJ?

*Letni posvet o izobraževanju odraslih 2018
in letna konferenca projekta EPUO*
<https://pro.acs.si/lp2018>

Letni posvet koordinira:

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Evropski program
za učenje odraslih

S podoro
programa Erasmus+
Evropske unije